

ดอกไม้ในวรรณคดีไทย ๗

โดย ชักกลอน ๕๗ 27

๒๒ เรื่องบาง

“เห็นดอกนวมสวรรค์บรรจง เหมือนเต่าบุษบงกนิณรี
เห็นช้องนางรำรายเรียง เหมือนเจ้ารำม่ายเมียงที่สระศรี”

วรรณคดี : บทละคร เรื่อง “อุณรุท” ตอนล้อมช้าง
พระราชนิพนธ์ : พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

เห็นดอกกลมสีขาวหรือสีม่วง เหมือนต้นตำบุงกิ้งรี
เห็นช่อดอกยาวรียาว เหมือนเจ้ารำม้ายเมืองที่พระศรี(อุณรุท)

ดอกช่อดอก Thundergia erecta ภาษามลายู Clock vine, Bush ๑๑๑๑๑๑
อยู่ในวงศ์บุปผา Anthaceae มาดาม ถิ่นเขต West Africa

ช่อดอกสั้น ช่อดอกเล็ก ช่อดอกใหญ่ ดอกบานได้ 8 เซนติเมตร เห็นเต็มหน้า
ทรงดอกเด่น เป็นรูปแตร แลต่องตา โดยลวดลาย ผ่าเฉยพักตร์ รักเพียงใจ

ดอกสีม่วง และขาว พราวมาลี เติบโตเร็ว ศรีสุริยา นภาใต้
ขอบดินขึ้น ขึ้นกลางแจ้ง แสงรำไร งามเหลือใจ ไม้ให้ดอก ออกทั้งปี

ปลูกประดับ รับมมมมมม ต่องตาใจ เป็นดอกไม้ ให้ลัดล่อน ล่อนลัดลัด
แต่งทรงพุ่ม ชุ่มมาลัย ได้ใจดี ดอกช่อดอก ข้างตุ๊ตี มีลีลา

คำว่าช่อดอก ช่อดอก ข้างม้วนผม เป็นก้นกลม ผมเสริมสูง ผดุงเกศา
แซมประดับ รับทรงงาม ล้ำดูรา ดอกช่อดอก ข้างเสาะหา มาแถมใจ

สถิตยพันธ์ ธรรมสถิตย

ดอกขี้เฒ่านางขอบที่แจ้งแสงเหมาะลม

หรือที่ร่ำรำไรขอบใจหนา

ขอบดินร่วนซุยชุ่มตลอดเวลา

ต้นนั้นหนาเตี้ยพุ่มลุ่มทุมพันธุ์

ดอกสีม่วงเข้มแก่แต่สีขาว

ตรงกลางพราวด้วยเหลืองเรื่อสีส้ม

ดอกทรงแตรแต่สีขาวหายากครั้น

รักเจ้ามันท์เฒ่านางอยู่กลางใจ

ปลูกได้ง่ายขยายพันธุ์ทั่วชนบท

ประโยชน์นักขี้เฒ่านางมีเหลือหลาย

ปลูกขี้เฒ่านางทำแอมรูดเห็นทั่วไป

สวยใสไลใบคู่กันเป็นมันแอม

กลีบที่บางปลายมนเมื่อลมพัด

ดอกสะบัดไม่อาจหนีรูดงเป็นแอม

เกิดเป็นคนถ้าไม่สู้ก็ขี้เฒ่า

ตั้งชื่อขี้เฒ่าแอมนั่นชื่อขี้เฒ่า

อุตุพร สุวรรณปากแพรก

ดอกรั้วนาง กระจ่างจ้า คราแรกผลิ
ที่ตำหนิ แม่เพียงนิต คิตตุนน
หาไม่พบ ประดับนั้น มันใจพอ
ชั้วนางก็๑ เป็นหนึ่งใน ดอกรั้วนาง

ม่อแกมชาด ตูเร้านิต ยามพิศนั้น
โดยลือลับ หน้าฝนรัก รักดอกรั้วนาง
โดยเจือเร้า แกมนิต คิตตุนน
ดอกรั้วนาง ยามถูกขย เต็ด ไปนม

ยามตำร้าง ชั้วนางนั้น พลันเหี่ยวเฉา
ความโดยแล้ว เจ้าทศทาย ไม่ลือลับ
ระอโรยรา คราเหี่ยวไป ไร้ธรรม
ขยขึ้นนม สมฤดี กั๑หนิไป

ชั้วชั้วนาง นางชั้ว กั๑นางแล้ว
กั๑นางสาว กั๑สาวน้อย หน้าคอยใหม่
กั๑นางนี้ ไม่ดีหนา ครากั๑นาง
กั๑นางใคร ใยจึงกั๑ กั๑ให้พอ

ให้คิดถึง ทำองนางสาว ยังขาดเลย
ไม่หยาบคายเลย เหมือนทำองนาง ต่างกันหนอ
ทำองนางสาว เร้าใจหนา น่าเคลือบใจ
เห็นแล้วรัก ชวนชื่นชม สมนใจเรา

ถ้าเปิดนิด ปิดมากหน่อย ค่อยน่าสั่ง
ขายตามอง หน้าทำองแล้ว ของเหล่าสาว
จินตนาการ ผ่านความคิด ผิดไหมเรา
มันน่าเข้า เอะเจ้าขี้ยัง ถึงข้างใน

ถ้าเปิดมาก เกินไปแล้ว เหล่าสาวเลย
สาวสองเคย ถามขายดู รู้บ้างไหม
น่าสมเพช เวทนา หนามากมาย
ทำไปได้ เหตุไหน ไร้ความคิด

ขอเตือนนิด สะกิดหน่อย ค่อยเป็นหัว
เอากหักทำอง สั่งองความนัย ให้ลึกนิด
ของสองคน สอนสั่งสอน ควรปกปิด
เปิดเพียงนิด ไม่ผิดหนา ถ้าเอากไขว้

โกวิท ธีรวิโรจน์

ยลชัองนางคลีเสยาคลุมไหล่ชา๑

ผมตำราวณภาน่าพิลิมัย

ร้างระหงอ์อนแ่อนแอนตรังใจ

ยามลปตาอาบไหว๑ใคร่เชยชม

ดุจดังเทพธิตามาสรุสร้าง

ดอกชัองนางม้องขา๑เจ้าแวมผม

งามครบถั๑นกุลลิตริที่นิยม

ไยกลั๑บตรมเมื่อฟ้านกาลเวลา

เมื่อโลกนี้ไม่มีอะไรแน่

ความเกิดแก่เจ็บตายในภายหน้า

ร้างที่ล๑ดยกลั๑บทร๑ดโทรมใหม่โรคา

ได้ผลาญพล่างามหายจากกาย๑

ชัองนางที่เคยยา๑เคยเกลั๑มด๑ย

เสียบชัองนางด๑ก๑ด๑ยให้ไฟผล๑๑

อันนี้ร้๑งไม่มีเหต๑เมื่อได้๑๑

หาใช่ไฟ๑๑๑ด๑ลั๑งักรร๑มผู้ทำ๑ลาย

บุลิตัน ๑๑๑๑

ดอกช่อองนาง กลางเกศเกล้า เกล้าแก้มแดง
หอมอบอบ กลายเจ้า ฝ้าคอยจ้อง
อร่ามร่าง ย่างกราย งามยามดั่ง
พลาญตระกอง ประคองมาลี ที่เคลือบคลอ

พุ่มไฉไล เขียวใบ พรางพรายดอ
พลีระดอกล งามพัต สะบัดช่อ
ม่วงแสดขาว ดาวแดง แพรดลลล
ใคร่พะเนอ คลอหาง พลาญเขยวม

ช่อองนางพุ่มนี้ ที่เจ้า ฝ้าถนอม
เคยเด็ดดอม พริ้มหน้า เลียบแหม่มผม
มาบัดนี้ แรมร้าง ลาระทม
แม่เอดกลม ไปดอยลม อยู่แห่งใด

กุศล คำเพราะ

ต้นช่อดอกทรงพุ่ม ไม่สูงนัก
ผู้คนมักนิยม ขมดองด้วย
ดองส้มแดงเข้มข้น เป็นรูปกรวย
แฉ่งแตกด้วยปลอกไว้ ในที่แจ้ง

ช่อดอกนางข่างเพราะ เหมาะสตรี
หญิงชื่อนี้ดองงาม สมนามเธอ
หากวาสนาพาไป คงได้เจอ
หากเห็นเธอละก็อ้อ คุณช่อดอก

ธรรงค์ ศรีพุ่ม

ดอกช่อองุ่นเป็นไม้จากต่างถิ่น
จากแดนดินแอฟริกาไกลแสน
เจริญงอกงามได้ดีที่ไทยแลนด์
ดอกงามแม้ในฤดูร้อนร้อนจัด

เป็นดอกเดี่ยวรูปแตรแฉดสวยใส
แต่ถ้าไว้กลั่นที่ถัดไกลหา
มีสีม่วงต่างขนาดเข้ายวนตา
ขอบแฉดแตกแฉดเจ้าฟ้าลมดี

นิยมนำมาปลูกเป็นแนวรั้ว
ดอกดกทุกฤดูดูหรูสดดี
หมั่นรดน้ำพรอนดินได้ปุ๋ยดี
ก็จะมีดอกให้ชมสมใจเลย

อุไรรัตน์ ภาคิกานนท์

ข้า่องนางข้างสถลยสถมภิรมย์นั้
เห็นประลักรัษเณมล้ำล้ำเหสีอหลาย
ดอกลีเม้งอสีชาดตั้งดาอพราย
สถองกำสายให้เด่นดองพองพะยอลม

ต้นข้า่องนางเป็นไม้พุ่มเตี้ยต่ำ
ต้นไม้ล้ำเกินหกพุดสุดถนอม
ใบเป็นคูเวียงตามกิ่งล้ำต้นยอลม
สีเม้งอยอลมดอกลให้เต็มเต็มกลีบบาง

ข้า่องนางนี้มีปลุกไว้ใช้ประดับ
ปลุกกระชับเป็นริ้วให้ไว้กิตชวาง
ปลุกลงดินหรือปลุกใส่กระถางวาง
ถ้าให้งามปลุกกลางแจ้งแรงแดดดี

ข้า่องนางนี้เปรียบเหมือนเจ้า ใ้มโดยผม
เต็มผสถมผมให้ใหญ่ได้เบสิยนดี
ทำให้อู้งหรือเต็มให้ผมได้มี
ทำแบบนั้ทีละให้ได้ข้า่องนาง

อานนท์ ศรีวิสูตร

ไม้พุ่มเตี้ย กิ่งก้านงอ ๑๑ ข้อองศา
กลีบดอกบาง สีขาวนวล บ้างสีม่วง
ออกตามซอก ใบปกคลุมกิ่ง สีเงาเหลือง
ขาวขำนทรวง หากกลีบดอก ออกทั้งปี

ดอกรูปแตร แลตรงกลาง สีขาวเหลือง
งามประเทือง ไม้ดอกที่มีศักดิ์ศรี
แต่งเป็นพุ่ม งดงามทรู ดูเข้าที่
ขึ้นได้ดี ได้พานพบ คบหากัน

ข้อองศาหนึ่ง เคยซาบซึ้ง ตรึงตราจิต
เคยใญ่ลึซัด จิตสวดยไล้นำ ไปฝัน
ข้อองศาหนึ่ง อยากมอบใจ ให้นิรันดร
สิ้นจากฝัน ข้อองศาหาย เสียตายสั่ง

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

ได้มองเธอ เป็นภรรยาดี โคนสีฟ้า
ข้างเธอร่าม สวรรค์สีรุ้ง ทรายให้เห็น
ดอกขี้เฒ่านาง โดยเธอช่างดี อย่างที่เป็น
ยามเดินเล่น เห็นดอก เจ้าดอกพราว

เป็นไม้พุ่ม ใบเขียวจัด สะบัดพริ้ว
ยามลมพัด ดอกใหญ่ปลิว คล้ายลมสาว
ขี้เฒ่านางคลี ตามลมพริ้ว ดูดีกา
ดอกสีฟ้า ก็สวยแฉ่ม แอร่มจริง

ยามเจ้าดอก ดอกเต็มกอ ดั่งลมไหว
ได้มองซึ่ง ตรีงุทย์ ให้รักยิ่ง
จะรักเจ้า ไปตลอด ไม่ทอดทิ้ง
โดยเสียจริง ใจจึงต้อง รักขี้เฒ่านาง

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ดอกช่อหง่างกลีบอบบางสีม่วง ขาด
งามพริ้มพราวราวดาวดลโดยดลใต้
อ่อนวัยนวลเนียนละเมียดละไม
ชุ่มชื่นใจยามเห็นดอกช่อหง่างบาน

รูปทรงคล้ายแตรหักกลีบห้อยเล็กน้อย
มีเหลี่ยมดลอยู่ในกรวยดอกบดกลมหวาน
ออกดอกเดี่ยวแฉ่งกิ่งงามตระการ
ริมรั้วบ้านปลูกเป็นพุ่มชุ่มตา

หากเก็บเจ้ามาร้อยเรียงเคียงมดดม
คงนำขมิ้นรักมากหนักหนา
เพลินพิศพักตร์เจ้าเจ้าดูรา
ขอพียาอยู่จิตไกลชื่นใจเอ๋ย

ดวงพร เดชกุลทอง

ไอ้ซื่อของนางดอกรางยามเสียวลม

สีม่วงใสโดยจริงเพือดพริ้งพราว

กลีบม่วงครามยามแยมแฉ่และอ่อน

กลีบบางเบาโดยสีเองตามลมไป

นวลนางน้อซื่อของลมพัดพริ้ว

ด้วยคำมันแฉ่รักกับกัดดวงใจ

กล่อมอารมณ์ขมละมุนนุ่มนวลตา

ขับแก้มนางนวลนางกระต่าใจ

เหวี่ยงเกสรภุมรเคต้าเฝ้าทองไหล

จะคว่ำไขว่คืนกลับก็กลับไป

ล่องลอยบลิ้วพริ้วโดยดลโดยใส

โถมละม้ายผันปองซื่อของนางเธอ

อัชชลี ณ เชียงใหม่

๒๓ ๕งโค

“ชงโคตะโกตะชบหว่า
ต้นตุมกกาฝากลง
ชอบกลต้นมหาหงส์
มะเดื่อดกลูกนมแมวฯ”

วรรณคดี : ภาพยี่ห้อโคลง “นิราศธารทองแดง”

พระนิพนธ์ : เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร ไชยเชษฐาสุริยวงศ์(เจ้าฟ้ากุ้ง)

“ขงโคตะโกตะขบหงั่ว
ต้นตุ่มกาภาฝากอง
ขอบกอลันมหาหงส์
มะเตี้อตก ลูกนกแมง” (เจ้าฟ้ากุ้ง)

ดอกขงโค Purple orchid.Orchid tree Butterfly tree.Purple Bauhinia
ชื่อละติน Bauhinia purpurea วงศ์ได้เลี้ยง Leguminosae

ชื่อท้องถิ่น ดอกต้นวัว เลี้ยงดอกแดง ขาวใต้แดง เลี้ยงเลี้ยงย.กะเฮอ สะเปอ
แม่ฮ้องสอน เรียกลี้ยงหว่น คงทานดี ขงโคนี้ มีหัวไทย ภาคใต้จีน

ใบเว้าปลาย คล้ายใบแฝด ขอบแตกซี่ด มองเห็นชัด คล้ายหัวใจ ละม้ายลิ้น
แต่บางท่าน ต้นมองเห็น เป็นรอยตีน จึงลงจีนต์ จีนตนา ว่าขงโค

ขาวฮันดู บูชา มาตามงคด ในเรือหนอน ต้นไม้มีไม้แฉ่ไก่
พระลักษมี ศรีใส ในมโน ใจขงโค ใจแฉ่กาย ให้พระนารายณ์

ต้นขงโค ใกล้เคียง มีลิลา อักษรศาสตร์ ณ อุฟ้า ได้ตราไว้
ให้เป็นไม้ ในสัญลักษณ์ บักรงใจ เทพลีลา ก็ตั้งให้ ไม้นามนา

สถาบัน เทคโนโลยี พระจอมเกล้า เจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ยังขมลิ้า
ไม้สัญลักษณ์ คณะ วิศวกรรม และประจำ ม.ราชภัฏ ส้มเตี้อเจ้าพระยา

หอมอ่อนอ่อนไว้อริ้นจิ้นองโค
ไม้ใหญ่โตมากนั้กในไพรสถินท์
ดอกขมิพพูพราอพร้างมด
ยามเยียมยดแยมย้มอิมใจเพดิ้น

ตามบ้านเรีอนมักปลุกเป็นไม้ประดับ
ทั้งยังนับไม้มงคลขนิลลริลลริล
คือต้นไม้แห่งลลลลลลลลลลลล
ไม้จัดเขินลลลลลลลลลลลล

ลลลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล
ตั้งแต่วากเบสิอากต้นแก่นใบดอกรั้น
ผู้เขียอขานบบัดโรคลลลลลล
ลลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล

รากและดอกรบอกรไ้เป็นยาระบาย
ถ่านำใบต้มน้ำแก้ไอใหญ่
พิษไข้ร้อนอ่อนลลลลลลลลลล
ลลลลลลลลลลลลลลลลลลลลล

ดองพร เดชกุลธอง

ลมรดยริน พากลิ่นหอม น้อมนำจิต
ให้เฝ้าคิด ถึงองค์ พระลักษมี
พระนารายณ์ เป็นองค์ สวามี
ของโคนี้ แทนองค์ เอกภวา

ได้มองปราด ภาวตา พาให้หลง
กลิ่นหอมสด ให้พลัน สุตพรรษา
ใช้ขงโค แห่งองค์อร แต่ก่อนมา
ด้วยเป็นยา มากคุณ บุญหนุนนำ

มาบัดนี้ ขงโคโดย อยู่ในเรือน
ยามลมพจน มดลช่อเชิด ดูเลิศล้ำ
พินแพเจ้า มาจากไหน ให้จดจำ
ด้วยว่านำ มาจากถิ่น ถิ่นแดนไกล

ใบเชียวอ่อน คล้ำหัวใจ ใฝ่ความรัก
ด้วยประจักษ์ ว่ารักแท้ แน่ใจ
เจ้ามีคุณ ใช้เป็นยา ย้อมจิตใจ
ดีโดยไซ้ ยังหอมริน ชื่นใจเลย

ศกุนตลา ณ หนองคาย

เป็นดอกไม้อันที่สวยน่ารัก
ดอกของใครปลูกทั่วไทยทั้งผอง
ไม้อันต้นต้นแต่ดั่งเจ้าทำคนมอง
แอบหมายปองต้นของใครไ้โปรดใจ

ดอกของใครไม่ใ้สวยสุด
ข้างงามเจดสีชมพูหรือเจดใส
สีม่วงแดงแดงด้วยเสน่ห์ที่ใคร
ทั้งสองสีสวยบาดใจให้เอากยล

กลิ่นแม่หอมอ่อนอ่อนแต่รั้นนุ่ม ต้นสูงพุ่มที่กิ่งอ่อนคลุมด้วยขน
ใบที่สีเขียวคล้ายหัวใจปลายใบมน ใบร่วงหล่นหน้าหน้าหนาวอันเวลา

ดอกจะออกเป็นช่อต่อปลายกิ่ง กลีบสวยยิ่งดั่งกลีบดอกไม้คล้ายกันหนา
เรียกของใครหรือดินอันใดได้หนา อยู่ที่ใดอยู่ถิ่นใดไม่ต่างกัน

สรรพคุณของใครมากไซ้อยู่ บอกให้รู้รากดอกใบได้ทั้งนั้น
อีกดอกแก่นเปลือกต้นก็ล้ำคณ ของใครนั้นให้ทำยาคุณค่าอันนั้

อุทิศ สุพรรณปากแพรก

ฝากหัวใจตลอดไปบนใบเขียว
ยามลำต้นแกว่งที่ดอกพริ้วพราย
ชงโคในดวงใจใครคนหนึ่ง
รู้ชงโคยามพบเมฆหลบตา
คงไม่มีคำรอให้ฟ้าอีก
กับถ้อยคำอำลามาฝากไว้
นามว่าเสี้ยวดอกแดงแฝงความหมาย
ชมพุ่มวงสร้อยสายแสนโลภ
หลงแอบซึ้งทุกวันใฝ่ฝันหา
วันเฝ้าไม้ที่เก่าเหงาฉบับใจ
เพียงแต่หลักฐานทางเดินเกินอยู่ใกล้
เป็นคนใหม่ฝั่งแคร่ตรง... ใต้ชงโค

ชวลีรัตน์ ศรีสวัสดิ์

"ข้าหญิงโคปานโศภาสะพรั่ง
แย้มเฮ็อนแต่เฮ็อนความหลัง
รักยังติดใสไม่เล็เฮ็อน..."
เนื้อเพลง ข้าหญิงโค

แฉ่เพลงนี้คราใดใจเบ็ยมลล
ข้าหญิงโคบปสุกสร้างขวัณวันก่อเฮ็อนเก่า
บ้านสมเด็จแดนดินถิ่นเคยเนา
ครั้งขวัณเฮ็อนมาไฟค้ำหากความรู้

ดูสุริยะม่วงขาดข้าหญิงโค
ดูช่างโก้นงขายาพราดเล็ศทรู
เด็กบ้านนอกคอกนามาเว็ยนครู
ที่หวั่งอยู่ป.กศ.ภีพอแฉ่

ใ้ร่วมเงาขโคอันโอ้อ่า
สังคนกล้ำขิ้นสุ้งอย่างแฉ่แฉ่
ม่วงลีลิตขโคงามควมละแฉ่ม
บ้านสมเด็จเพริศแพร์อกกลางใจข

สุวิทย์ เท็ยรทอ

ขงโคนี้ มีชื่อเรียก ลำเหนียกหลาย
 ถิ่นไพร มากสรรพคุณ หนุมนำสัตว์
 นำปลุกนั้น มันใจหนอ ขงอ้ารง
 เสริมสร้างสัตว์ ขงโคอยู่ คู่เมืองไทย

ภาคกลาง เรียกชื่อสัตว์ “ขงโค” นี้
 “ตะเปสี” “กะเฮอ” เกอกันใหญ่
 “ตอกตันดัด” “เสียดทาน” ว่ากันไป
 แม่ฮองสอน เมืองนี้ไซ้ เรียกกันนั้น

ข้าก้มเขี้ยว“เสี้ยวดอกแดง”ฮักแพงเหลื่อ คนลาวเหนือ เกื่อภูด ไพบูลย์นั้น
ปลุกกันไว้ ใสใจอยู่ ดูทุกวัน ไม่ได้ยัพันธุ์ นั้นดูขลั่น คนเลื่องสิื่อ

ชาวตำบวงาน เรียงกันหนา ว่าเสี้ยวเลื่อย คุยเรื่อยเปื่อย เลื่อยแฉะ แนะเรื่องชีื่อ
ถิ่นกำเนิด ขงโคเล่า คนเขาสิื่อ เื่อยหรือคือ คื่อถิ่นเกิด กำเนิดมา

อยากล้ำแดง แสงหลายเติบโต กำริบหนอ (ชีื่อ)อังกฤษกื่อ พื่อได้ไม้ ขงโคหนา
“Orchid Tree” “Purder” คุ้มแฉอมา พื่อแลื่อหนา เรื่องชีื่อนั้น มันเพื่อแลื่อ

ชาวอินเดีย เขียวรูกเมื่อ เขื่อโดยชีื่อ ขงโคหรือคือ คื่อไม้ลื่อวรรค์ ขันฟ้าแลื่อ
เป็นพันธุ์ไม้ พระลักษมี มีหน่อแฉอ ลู่อังแลื่อ เพริศแพริ่อเล่า เจ้าขงโค

แฉนดีใจ ใยฉันนี้ ไชคตินัก คนรู้รัก มักคุ่น รุนเอาดูโล
ให้ฉันมา ทำปึก่อน ๓๐หนีโต ต้นขงโค โตแลื่อฉัน หน้าบ้านนี้

ยามดอกบาน คุ้มฉันนี้ ลักขอบอก ยามเห็นดอก ขงโคนั้น คุ้มลูชี
ความภูมิใจ ก่อเกิด กำเนิดมี ว่าเราหนี ฝีมื่อไซริ้ ไม่ธรรมดา

โกวิท ธีรวิโรจน์

แด่พระสุวิศรี มีขจรโค ไต่เต้มบ้าน
ยามดอภาน คูดวยหรรุ ขมิพุมอง
ใบกลมมน ข้างละม้าย คล้ำรูปทรอง
สุดแทนทอง ตระเตรียมไว้ มอบให้เธอ

ขจรโคงาม ยามมีดอภ ออภเป็นขอ
ดวยจริงหนอ ดอภละมี ทำกสิบเสม
กลิ่นหอมเย็น เมื่อพบเห็น เช่นพบเธอ
คงละเมอ อยากเธอหนัก รักหน้ำม

ขจรโคงาม มักปลัดใบ ในหน้าหนอ
พลีใบราว เตือนเมษา ยันหน้าฝน
แดกใบอ่อน ออภดอภไว้ ให้ทุกคน
อยาก ได้ยล ภาวงาม นามขจรโค

ใบขจรโค ต้มน้ำจ๊ก รักษา ไข้
แก้โรคไอ ได้ไอแท้ แ่นจริงหนอ
อยากใคร่ลอง กับน้องนาง นอละลอ
ไอที่ค่อ แก้ได้ไหม ไอเลิพยู

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

ดอกเอ๋ยเจ้าดอกของใคร ใบดั่งรอยเท้าใครตัดใจใหญ่
สิ่งใดซึ่งเฝ้าของใครไต่กระไร เหตุไหนสิ่งไม่ตั้งซึ่งอันมา
ฉันมีต้นของใครไซ้ไว้หน้าบ้าน งามตระการแจ่มเจิดเจิดคนไหน
คนช่างกายปลุกให้ได้เพลินตา ดุชดุราเมื่อมองต้องอึ้งท้อ
ยามแดดร้อนลมพัดระส่ำระสาย นิ่งชมดอกของใครบานสดใส
เก็บของใครมาไว้เล่นเป็นมาลัย คลั่งของใครให้ดูกลานลานดูขบแฉะ

๑ ไร่รัตน์ ภาณุพานนท์

ไอ้ชงโคเห็นแจ่มมาเก่าก่อน
กลิ่นหอมอ่อนดอกงามยามหน้าหนาว
สีชมพูม่วงแดงแดงสีกา
ใบแผงยาวแผงช่อช่อตอนปลายฝน

หอมตลอดอายุชงโคไอ้อกเจ้า
เก็บดอกเอาบุชากาทุกสี
ไม้ศักดิ์สิทธิ์เทพไท้ในสีก
นฤมลสักขีมีที่พึงใจ

หลายหลายชื่อถือว่าภาษาถิ่น ไพเราะดีนเสียงหวานปานสดใ
คือชงโคไอ้หน่อแปลกกระไร ไม้มงคลตลอดให้ได้บุช

ชงโคเอะงามแท้แก่ใจพี่ โฉมฤดีทอดฤทัยให้ไฟทา
ประดับไว้บนประดับใจในอุรา จากสวรรค์ขึ้นฟ้าหล้าลงดิน

งามทั้งรูปบุชก็หอมพร้อมต่อเจ้า ประโยชน์เนาวนานอยู่มีรู้ดี
ชว่ยรักษาปอวยไซ้ได้ตั้งสันต์ ประดับบ้านบานถิ่นกลิ่นอบอ

อัถขลิ ณ เชียงใหม่

ไม้ยืนต้น มงคลค่า น้ำตานอม
ปลูกรายล้อม เขตบ้าน บ้านกำแพงแก้ว
เสียดอกแดง แฉ่งฉม พรหมเพริศแพรว
ดอกบานแล้ว อดดูโทษ ไปรษณีย์ใจ

ใบชงโค โถงหัวใจ ใครทำหล่น
นวมล นื่องนาง ส้มบ้าง ไหม
ขมพุ่มอง ร่วงแล้ว ดอกหนึ่ง ไชรี
ใครนำไป ให้เจ้า ไร่เขยขม

งามใบดอก ผลต้น ก็สิ้นค่า
แม้นแดดจ้า พังพา เ็นไต้ร่ม
ให้คุณค่า สมนไพร ใฝ่นิยม
สุดภริมย์ ชมชงโค ใต้ชุกรัน

กุศล คำเพราะ

ขงโคเอ๋ยขงโคไ่ต๋อหน๋อย
อ่าต๋อเจ้าแชนสวอยไม่ข่าเห็น

คนไม่น้อยคอยตุเจ้าเขาจะเห็น
เจ้าจะเป็นหนึ่งในคอกไม่งาม

ขงโคหรือเอ่ลี้ยวคอกแดงแห่งภาคเหนือ
ลี้ยวลี้ยวของภาคใต้ระบือนาม

กะเฮอ์ขงกะเทรีย่งหน้าเกรงขาม
ท่วสยามปลุกได้ในทุกทาง

ใบขงโคเป็นใบเดี่ยวรูปหัวใจ
อะพลัดใบขงอตุหนากกลาง

ฝักแบนได้คล้ายถั่วไม่กว้างขวาง
ผลิใบค่างกลางเมษาพฤษภาคม

คอกขงโคมีกลิ่นหอมอ่อนอ่อนต์ดย
คอกม่วงแดงหรือขมพุดนำขม

ขี้ขงอวอยน้อมนำลิตคิดเหมาะต้ม
เร้าอารมณ์ยามเห็นแจ๋นอ่องนงคราญ

ขางอินดูถี้เป็นต้นไม้ลววรรค
ขงพระขยาพระนารายณ์อวาร

เป็นต้นอันพระลักษมีศรีสถาน
ปลุกประดับในบ้านเร้าอนพานนา

ลวรพคุณแก้พิษร้อนและทำเอลี้ย
อะพอกพีและแผลได้หลายเพล

ทำเอร่วเพลียแก้บิดขับปล้ล้า
ต้มรักษาแก้อาการเอได้อย่างดี

อานนท์ สรวีสุตาร

